Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΕΙΛΗ

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΔΟΥΑΤΖΗ

Οι άνθρωποι του πνεύματος και της τέχνης και όταν ακόμη δεν εκφράζουν αντιεξουσιαστικές απόψεις, παραμένουν επικίνδυνοι και καταδιωκτέοι. Και μόνον η ιδιότητα του λογοτέχνη, του καλλιτέχνη, αποτελεί πρόκληση για το παγκόσμιο ισοπεδωτικό καθεστώς. Δεν μιλάω βεβαίως για τους καλλιτέχνες του συρμού, που παρασυρμένοι από το κύμα της ομογενοποίησης αναπαράγουν σκουπίδια που δεν οδηγούν κάπου τη σκέψη. Μιλάω για τους γνήσιους δημιουργούς που σκάβουν βαθιά με το έργο τους, σκέπτονται, αναζητούν, πάσχουν, παθιάζονται, συμπάσχουν και υπηρετούν πιστά την τέχνη τους.

Ας ακούγεται αστείο, το βιβλίο, το χρώμα, ο πηλός, το τελάρο, το ποίημα, το πεζογράφημα, η μουσική, όλα όσα φέρνουν κάτι νέο στον κόσμο, συνιστούν απειλή. Στον σύγχρονο κόσμο το να σκέφτεσαι, να προτείνεις, να μελετάς, να διερευνάς, αποτελεί έγκλημα κατά του καθεστώτος. Ό,τι οξύνει τη σκέψη των ανθρώπων, αποτελεί κίνδυνο για τον οδοστρωτήρα της, πανομοιότυπης πλέον διεθνώς, κουλτούρας που υπηρετεί και υπηρετείται από το σύστημα. Το «πολιτικώς ορθόν» είναι πανταχού παρόν και όποιος το αμφισβητήσει οδηγείται στην πυρά, ήτοι στην προσπάθεια αφανισμού λόγου, έργου, έως ύπαρξης.

Μια ματιά στο γίγνεσθαι των ισχυρών μέσων ενημέρωσης, που κατακλύζουν την καθημερινότητα όλων στον πλανήτη, αρκεί για να επιβεβαιωθεί η πολιτιστική γύμνια στην οποία θέλουν να οδηγήσουν οι κρατούντες τους πολίτες, των οποίων η αξιοπρέπεια προ πολλού, θεωρείται είδος πολυτελείας και πρέπει να καθυποταχτεί. Δεν χρειάζεται ειδική γνώση, παρά μόνον να περιδιαβεί ο νους μας, το μέσο καταστολής της δημιουργικής σκέψης, που ονομάζεται «πληροφόρηση» και να αναρωτηθεί κάποιος ποιοι κατέχουν τα μέσα ενημέρωσης σήμερα, ποια το ποιοτικά χαρακτηριστικά των ιδιοκτητών τους σε επίπεδο καλλιέργειας, πολιτισμού. Επίσης το ποιοι υπηρετούν τα μέσα αυτά, δημοσιογράφοι, παραγωγοί κ.ά. Και ποιο αντιστοίχως το μορφωτικό και πολιτισμικό τους επίπεδο. Δυστυχώς, οι περισσότεροι από αυτούς δεν έχουν συνείδηση της επίπτωσης του δημόσιου λόγου τους στους πολίτες. Σακατεύουν ανενδοίαστα τη γλώσσα, την αισθητική, πλήττουν με περίσσιο καμάρι το σώμα του πολιτισμού.

Ένας σημαντικός δείκτης του ευτελούς επιπέδου των τηλεοπτικών εκπομπών ενημέρωσης και ψυχαγωγίας, είναι το ποιοι καλούνται να μιλήσουν, σε ποιους δίνουν βήμα οι ιθύνοντες κάθε εκπομπής. Συχνά τους βλέπουμε και γελάμε, αγνοώντας τον διαβρωτικό τους ρόλο και υποτίθεται διασκεδάζουμε, αλλά το όλον της ευτέλειας που μας κατακλύζει τείνουμε να το αγνοούμε κι ας αποπειράται να κατεβάσει στο έσχατο τη νοημοσύνη μας και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Δεν είναι τυχαίο που αυτοχρίζονται κριτικοί λογοτεχνίας απλοί βιβλιοπαρουσιαστές και τείνει να εκλείψει η πραγματική, ουσιώδης κριτική λογοτεχνίας. Όπως στα εικαστικά, που αυτοχρίζονται κριτικοί τέχνης όσοι απλώς σπούδασαν ιστορία της τέχνης. Το ίδιο υπεύθυνοι, βεβαίως, όσοι τους δίνουν βήμα. Αλλά αυτό, είναι ένα άλλο μεγάλο θέμα διολίσθησης στα χαμηλά.

Πολλά τα παραδείγματα αποσιώπησης έργων και ανθρώπων που παράγουν αξιοσημείωτο έργο. Σημαντικά βιβλία δεν πέρασαν ούτε στα ψιλά των μέσων ενημέρωσης. Παραδείγματα, το έργο του Κώστα Αξελού *Το παιχνίδι του κόσμου*, το *Μακεδόνων χώρα* που έγραψαν πέντε συγγραφείς με πρωτοβουλία του Γιάγκου Ανδρεάδη, *Του λόγου το αν-αληθές* της Κατερίνας Δασκαλάκη, τα οποία σχετικά πρόσφατα κυκλοφορήθηκαν. Ως και οι φερόμενες σοβαρές εφημερίδες τα αγνόησαν. Εκθέσεις εικαστικών, θεατρικές παραστάσεις, που σημαδεύουν την πορεία της τέχνης, αγνοήθηκαν παντελώς. Έργα σημαντικά Ελλήνων συνθετών επίσης αγνοούνται επιδεικτικά. Στα δε σχολειά μας, η έννοια του πολιτισμού είναι μακράν των ενδιαφερόντων δασκάλων και πολιτικών ηγεσιών.

Ξέρω, εύκολα θα πει κάποιος ότι μιλάω σε ώτα μη ακουόντων. Όμως είναι και εκείνοι οι λίγοι πολίτες που ξέρουν να διακρίνουν και εκείνοι που παράγουν έργο κι επιμένουν, αγνοώντας τις αντιξοότητες. Αγνοώντας την πλημμυρίδα των αναρτήσεων, δημοσιεύσεων, ραδιοτηλεοπτικών προβολών, η οποία σαν οδοστρωτήρας ισοπεδώνει τα πάντα, έτσι που δεν είναι δυνατός ο διαχωρισμός της ήρας από το σιτάρι.

Όσοι επιμένουν να παράγουν ουσιώδες έργο, όσοι κεντρίζουν την κριτική σκέψη, όσοι με το έργο τους ευαισθητοποιούν τους πολίτες, όσοι θυμίζουν την έννοια του ανθρωπισμού και της αξιοπρέπειας, είναι εκείνοι τους οποίους λοιδωρεί το κατεστημένο ως περιθωριακούς. Αλλά, αυτοί είναι οι γνήσιοι δημιουργοί, οι ταγμένοι στα ανθρώπινα ιδεώδη και ελπίζουν ότι το έργο τους θα διασωθεί. Ξέρουν ότι η τέχνη είναι το μόνο σωσίβιο στη λαίλαπα αυτού που επέρχεται. Ξέρουν ότι συνιστούν απειλή για τους εξουσιάζοντες, αλλά επιμένουν. Παρότι η ελπίδα να διασωθεί το έργο τους ισχνή, δεν παύει να υπάρχει ως ελπίδα. Όχι για την υστεροφημία τους, αλλά για την προσφορά στους άλλους. Διότι γνωρίζουν ότι έργο τους ολοκληρώνεται με τη μοιρασιά. Και πού ξέρεις... Ίσως η σπίθα τους να γίνει κάποτε μία μεγάλη πυρκαγιά.